

Speech Agnes van Ardenne op conferentie over de rol van kinderen in het ontwikkelingsbeleid van de Europese Unie en de lidstaten, georganiseerd door Save the Children, Brussel, 23 januari 2003.

Dames en heren,

Kinderen hebben de toekomst. Het is de verantwoordelijkheid van alle overheden om die toekomst op een goede manier veilig te stellen. Elke overheid heeft daarom verplichtingen naar kinderen toe. Want kinderen hebben rechten. Namelijk het recht op non-discriminatie en leven, op overleven en ontwikkeling en op participatie. Het belang van het kind moet voorop staan. Child rights-approach dus. Precies zoals het rapport Invisible children aanbeveelt. Niet zonder trots kan ik u zeggen dat Nederland deze uitgangspunten al jaren hanteert.

Vandaag praten we over de kinderrechten in Europees verband. En over het rapport 'Invisible children' van Save the Children. Deze organisatie brengt in kaart in welke mate kinderen deel uitmaken van het ontwikkelingsbeleid van negen EU-lidstaten. En het EU ontwikkelingsbeleid.

De titel spreekt mij aan. Onzichtbare kinderen. Onzichtbare kinderen die wij zichtbaar moeten maken. Niet meer als passieve actoren, maar als actieve deelnemers in het ontwikkelingsproces. Nederland probeert dat al een aantal jaren. In 1994 was de eerste beleidsnotitie voor kinderen klaar met de titel 'Beleid in de Kinderschoenen'. En nu wordt er gewerkt aan een tweede notitie 'Kinderen, jongeren en ontwikkeling' met als basis het verdrag van de rechten van het kind. Participatie van jongeren krijgt daarin extra aandacht.

U ziet het, Nederland is al een aantal jaren serieus bezig met de rechten van het kind. Niet voor niks worden we in het rapport een pionering state genoemd.

Ons ontwikkelingssamenwerkingsbeleid richt zich op structurele armoedebestrijding. En dat is nauw gelinkt aan kinderen. Want kinderen vormen met vrouwen de grootste groep armen in de samenleving. Ik heb het over armen die geen toegang hebben tot adequate voorzieningen. Kinderen zonder keuzes en mogelijkheden om zich te kunnen ontwikkelen en ontplooien.

Dames en heren, het klinkt afgezaagd, maar het is een waarheid als een koe: zij hebben de toekomst. De kinderen van nu moeten het straks doen. Eenvoudiger is het niet. En het zijn er nogal niet wat. De helft van de wereldbevolking is jonger dan 25 jaar.

Uit studies blijkt dan ook dat investeren in kinderen een hoog rendement oplevert voor een samenleving. En uit studies blijkt dat het merendeel van de armen de wens heeft dat hun kinderen het straks beter krijgen. Een duurzamer commitment is niet denkbaar.

Maar om iets te doen met die commitment, om werkelijk de juiste programma's op te zetten, moeten die armen betrokken zijn. Moet het ownership van projecten en programma's in die landen liggen waar ze worden opgezet. Wij moeten hier geen dingen verzinnen voor de verbetering van de situatie van kinderen daar. We moeten luisteren naar de kinderen en jongeren daar, hun knelpunten en hun behoeften leren kennen. Hen zelf laten aangeven wat nodig is en pas daarna projecten en programma's ontwikkelen. Zij weten vaak zelf al heel goed waar hun prioriteiten liggen. Participatie en partnerships dus.

In Nederland zijn we daar goed in. Het ministerie neemt altijd jongeren mee in de officiële regeringsdelegatie naar de speciale vergaderingen van de Verenigde Naties. Ik geef u wat voorbeelden: SAVVN waar onder meer over HIV/AIDS werd gesproken. Beijing, dat over vrouwen ging. En Cairo, waar het onderwerp reproductieve gezondheid was. Ook naar de Algemene Jaarvergadering van de VN, gaat altijd een jongerenvertegenwoordiger mee, die zelfs een eigen speech houdt.

Dit is echter niet genoeg voor ons ministerie van Buitenlandse Zaken. Want we willen ook initiatieven tot jongerenparticipatie ondersteunen. Dat doen we met de International Planned Parenthood Federation, het IPPF. Dit is de grootste NGO op het gebied van reproductieve gezondheid. Twintig procent van de bestuursleden van IPPF is jonger dan 25 jaar. En jongeren worden betrokken bij het plannen, uitvoeren en evalueren van projecten voor jongeren.

Save the Children is bezig met de ontwikkeling van een strategie voor de bevordering van jongerenparticipatie. Ook dat ondersteunt het ministerie. Ik hoop van harte dat de uitkomsten hiervan een voorbeeld zijn voor internationale activiteiten op het gebied van jongeren.

Het zo vaak betrekken van jongeren bij beleidszaken is een uitzondering. Bij de Europese Unie, maar ook bij bilaterale en multilaterale organisaties. Vreemd eigenlijk. En jammer. Want krijg je niet de beste resultaten met projecten door degene voor wie het is bedoeld erbij te betrekken? En door wederzijds begrip proberen te hebben?

De acht Millenniumdoelen zijn een leidraad voor het Nederlandse beleid. Ze worden dan ook in programma's meegenomen. Op multilateraal, bilateraal en particulier niveau. Veel van die doelen hebben direct en indirect te maken met kinderen en jongeren. De bestrijding van ondervoeding bijvoorbeeld. Of het bieden van werkgelegenheid en van

goed basisonderwijs voor iedereen en dan met name voor meisjes. Maar ook terugdringen van moedersterfte en het tegengaan van HIV/AIDS.

Dat laatste, HIV/AIDS is een ongelofelijke bedreiging, dat hoeft u niet te vertellen. Een verdwijnende beroepsbevolking, het wegvallen van onderwijs en een gigantische hoeveelheid weeskinderen zijn enkele van de rampen die ontstaan door de epidemie. Nederland neemt het serieus en steunt ontzettend veel programma's. In 2002 trokken we daar ongeveer 85 miljoen Euro voor uit. Onze hulp aan kinderen en jongeren en AIDS is vooral gericht op goede voorlichting - want voorkomen is beter dan genezen - en op de zorg voor Aidswezen. Wereldwijd gaat het om het 12 miljoen wezen. Een hartverscheurend cijfer.

In Zimbabwe steunen we bijvoorbeeld the Zimbabwe Woman and Children Lawyers Assosiation die voorlichting geeft over Aids en kinderen juridisch en psychisch steunt.

Een ander belangrijk doel van ons beleid is het uitbannen van kinderarbeid. Het huidige beleid is gericht op het uitbannen van de ergste vormen van kinderarbeid. Maar wij willen uiteindelijk dat kinderarbeid helemaal verdwijnt. Want kinderen zijn geen arbeiders, kinderen moeten en mogen juist kinderen zijn.

Het afschaffen van kinderarbeid kan niet van de een op de andere dag. Daar is een lange termijn oplossing voor nodig. Een oplossing in de richting van duurzame economische groei, sociale ontwikkeling, armoedebestrijding. En goed, gratis en verplicht onderwijs. Dat het ons serieus is met kinderarbeid wordt nog duidelijker als ik u een paar cijfers geef: Nederland heeft de afgelopen vier jaar een bijdrage van 40 miljoen euro gegeven aan de bestrijding van kinderarbeid. En we hebben partnershipprogramma's met Unicef en ILO. Unicef met 27 miljoen euro en ILO met 23 miljoen euro. Van deze bijdrage gaat een deel naar de bestrijding van kinderarbeid.

Uiteraard zetten we ons ook in voor de bestrijding van kinderhandel. Dit jaar zijn we voorzitter van de OVSE. Dat geeft ons de kans om ons extra in te zetten als het gaat om die bestrijding.

Het is natuurlijk ook belangrijk dat de afspraken die zijn gemaakt op de Kindertop in New York doorgang vinden. Ik denk aan reproductieve gezondheid en goed basisonderwijs. Het mag niet bij praten en bij het schrijven van rapporten blijven. We willen actie en resultaten.

Terug naar het rapport Invisible children. Het is een goed initiatief van Save the Children om hier met u vandaag te praten over die onzichtbaarheid van kinderen in het EU-beleid. Dat kan zeker beter. Het is dan ook van belang dat we in deze de handen ineen slaan en samenwerken.

Een van de belangrijkste strategieën in Invisible children is mainstreaming gecombineerd met specifieke acties. Inderdaad kan een slag gemaakt worden bij speciale deelgebieden, zoals onderwijs, gezondheid, reproductieve gezondheid, kinderarbeid en kinderhandel. Daar kan gescoord worden.

Ik zou wat mainstreaming betreft toch enige voorzichtigheid in acht nemen. Het gebeurt nogal eens dat een onderwerp hierdoor juist dreigt weg te glippen. Ook het rapport rept hierover en komt de conclusie dat bij de EU te weinig aandacht is voor kinderrechten door mainstreaming. Mainstreaming is een modewoord. Daardoor kan het gevaar ontstaan dat er een mainstreamingsmoeheid ontstaat. Want als er zoveel gemainstreamd moet worden, nemen mensen de criteria niet meer serieus.

In dat verband vind ik het jammer dat voor Invisible children niet gekeken is naar de ervaringen op het gebied van gender. De afgelopen 15 jaar zijn heel veel organisaties heel actief geweest op het gebied van mainstreaming van gender en is er een schat aan ervaring opgedaan.

I also regret that the report does not address thoroughly the policies of receiving countries with regard to children's rights and development cooperation. It would have been good to discuss not only the policies of Western European countries and the EC. But also those of developing countries and Eastern European countries. Development cooperation should be, after all, a matter of collaboration and not one of donor-driven aid. Dit zou een goede aanbeveling zijn voor een vervolgstudie.

The report says that partner countries in general do not prioritize children's rights. Therefore the European Commission should introduce the rights of the child as one of its priorities into the partnerships.

Maar we moeten ook in de gaten houden wat de prioriteiten zijn in ontwikkelingslanden zelf. Partnerships en ownership. Bijna alle landen hebben het verdrag van de rechten van het kind geratificeerd. Dat betekent dat er commitment is om aan die rechten te werken. Bij die commitment kunnen we aanhaken.

Dames en heren, laten we dat in het achterhoofd houden. Laten we er met z'n allen aan trekken. Met regeringen, in EU-verband en met NGO's. Laten we de kinderrechten op de kaart zetten en die invisible children kansen geven. Laten we ze zichtbaar maken.